डिकेमाली

Gardenia gummifera **L. f.** **Family: Rubiaceae**

विविध भाषांमधील नावे:

English: Gummy Gardenia मराठी: डिकेमाली, संस्कृत: नाडीहिंगु, हिंदी: डेकामली, मराठी: डेकामली, कन्नड- डिक्कामल्लि

Morphology:

A shrub or small deciduous tree to 8 m high with yellow resin; bark 0.64 cm, greyish-brown, smooth; blaze dull yellow; exudation bright yellow resinous; branches and branchlets virgate, young parts pubescent. Leaves simple, opposite, decussate; stipules intra-petiolar, connate; petiole 1-4 mm, stout, glabrous; lamina 4-8 x 1.5-4 cm, ovate, obovate or obovate-oblong, base obtuse, round or subcordate, apex acute or obtuse, margin entire, puberulent when young, glabrous when mature, shiny. Flowers bisexual, white turns to yellow, axillary, solitary or in lax cymes; fruit a berry, 4 x 3 cm, ellipsoid or oblong; seeds rugose. The plant is harvested from the wild for its gum-resin, which is used locally and traded. It is classified as 'Least Concern' in the IUCN Red List of Threatened Species (2011).

वनस्पतीचे वर्णन:

डिकेमालीचे मोठे वृक्ष असतात व ते डोंगराळ प्रदेशांत होतात. हा वृक्ष पेरूच्या झाडासारखा दिसतो. पाने पेरूच्या पानांसारखी, फळ तोंडल्याएवढे व पेरूसारखे; बीजकोश एकखोलीचा व त्यात पुष्कळ बिया असतात. फांदीच्या डेखावर गोंद असतो. तो काढून जमा करतात. ह्या गोंदास डिकेमाली असे म्हणतात. डिकेमाली एक जातीचा गोंद आहे व त्याचा रंग हिरवड पिवळा असून त्यास बोक्याच्या मूत्रासारखा वास येतो. हा निर्भेळ असल्यास ओलसर राहून तकाकतो. ह्यात नेहमी बहुतेक भेसळ केलेलली असते, म्हणून सुका दिसतो. निर्भेळ डिकेमालीचे चूर्ण होण्यास कठीण पडते. औषधात निर्भेळ डिकेमाली वापरावी.

बहर येण्याचा कालावधी: जानेवारी ते एप्रिल

औषधी उपयोग:

डिकेमाली हिवतापात प्रयोजक औषधाबरोबर देतात. त्याचा उद्देश अंगातील कापरे कमी करणे हा होय. आंतड्याच्या रोगात डिकेमालीची क्रिया उत्तम घडून येते. हिने आतड्यातील वायु नाहीसा होतो.पीडा कमी होते. जंत पडतात. गोल जंत पडण्यास हे उत्तम औषध आहे. मुलांना दात येताना ज्वर येऊन जुलाब व उलट्या होतात.अशा स्थितीत डिकेमाली फार गुणावह आहे.

लागवड पद्धत:

डिकेमाली या वनस्पतीची लागवड बियांद्वारे केली जाते